

**GENERALNY INSPEKTOR
OCHRONY DANYCH
OSOBOWYCH**

dr Wojciech R. Wiewiórowski

Warszawa, dnia 1 grudnia 2011 r.

DOLiS-035- 2100/11/MM

Pan

Michał Boni

Minister Administracji i Cyfryzacji

ul. Stefana Batorego 5

02 – 591 Warszawa

niniejszym przedstawiam Panu Ministrowi sprawę dotyczącą przetwarzania danych osobowych przez przedszkola, żłobki i szkoły, szczególnie w procesie rekrutacji do tych placówek, która od dłuższego czasu jest przedmiotem kontrowersji i sygnalizowanych mi przez Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka oraz wielu rodziców wątpliwości, a także przedmiotem moich konsekwentnych zabiegów o podjęcie pilnych prac legislacyjnych mających na celu uregulowanie przetwarzania danych w tym zakresie w akcie prawnym rangi ustawowej.

W kontekście rekrutacji do przedszkoli szczególne zastrzeżenia budziło i nadal budzi (o czym świadczą w dalszym ciągu kierowane przez rodziców do organu ochrony danych osobowych pisma) pozyskiwanie danych rodziców i dzieci w niejednakowym w poszczególnych gminach i w zbyt szerokim zakresie, co często pociąga za sobą nadmierną ingerencję w prywatność rodziny dziecka, jak również nakłada na rodziców obowiązek przekazania przedszkolom lub urzędnikom gminnym kopii dokumentów, które zawierają dane w budzącym istotne wątpliwości prawne zakresie (np. dane zawarte w kopii deklaracji podatkowej PIT, zaświadczeniach ZUS RMUA, zaświadczeniach lub orzeczeniach o niepełnosprawności, orzeczenia sądowe lub administracyjne).

Powyższa praktyka, prowadząca często do pozyskiwania danych wrażliwych w rozumieniu art. 27 ustawy o ochronie danych osobowych, nie ma oparcia we właściwym

przepisie rangi ustawowej i przede wszystkim z tego względu została ona przeze mnie zakwestionowana jako niezgodna z prawem. Należy bowiem wskazać, iż wszelkie działania ograniczające prawo ochrony życia prywatnego, ochrony danych osobowych, które zostały zaliczone do konstytucyjnych wolności i praw osobistych człowieka i obywatela (art. 47 i 51 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej) powinny znajdować ustawową podstawę. Prawo do ochrony prawnej życia prywatnego zostało zagwarantowane w art. 47 Konstytucji RP, zaś poszczególne uprawnienia, składające się na treść tego prawa – w innych przepisach konstytucyjnych. Autonomię informacyjną jednostki gwarantuje przede wszystkim art. 51 Konstytucji RP. W myśl art. 51 ust. 1, nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby. Przepis ten nie określa w sposób jednoznaczny podmiotu zobowiązanego do realizacji prawa w nim zagwarantowanego. Oznacza to, że wymieniony przepis konstytucyjny dotyczy wszelkich przypadków, w których jednostka zobowiązana zostaje do ujawniania informacji o sobie innym podmiotom, a więc także podmiotom prywatnym.

Ustawa o systemie oświaty w art. 22 upoważnia ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do określenia w drodze rozporządzenia warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół i przedszkoli. Przedstawianie przez rodziców kierownictwu przedszkoli rozmaitych dokumentów wynika z konieczności potwierdzania kryteriów określonych w § 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 lutego 2004 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół publicznych oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych (Dz. U. Nr 26, poz. 232, ze zm.). Przy czym praktyka ta – z jednej strony wywołuje sprzeciw i uzasadnione wątpliwości, z drugiej natomiast niejednokrotnie wynika z inicjatywy samych rodziców dzieci, których wolą jest rzetelne i rzeczywiste przestrzeganie ustalonych w powyższym rozporządzeniu kryteriów. Ani przepisy rozporządzenia, ani ustawa nie zawierają bowiem, żadnych wskazań w jaki sposób należy potwierdzić spełnianie kryterium samotnego wychowywania dziecka, niepełnosprawności czy umieszczania w rodzinach zastępczych. Gminy - próbując uzupełnić te niewątpliwą lukę – w aktach prawa miejscowego rozszerzają zakres pozyskiwanych przez przedszkola danych. W konsekwencji zakres ten jest różny w poszczególnych gminach.

Przedstawiając powyższy problem dotychczas skierowałem do Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Prezesa Rady Ministrów (kopie wystąpień wraz z odpowiedziami przekazuję w załączeniu) wystąpienia, w których postulowałem przede wszystkim wprowadzenie do porządku prawnego odpowiednich regulacji ustawowych, które po pierwsze określiłyby w sposób jednolity dla wszystkich gmin

zasady pozyskiwania danych osobowych przez przedszkola i szkoły w procesie rekrutacji dzieci i młodzieży do tych placówek, po drugie na poziomie regulacji ustawowej, w sposób jednoznaczny (np. poprzez wskazanie rodzajów wymaganych dokumentów) uregulowałyby sposób weryfikacji spełniania kryteriów decydujących o pierwszeństwie przyjęcia dzieci do przedmiotowych placówek. Jako że powyżej opisana praktyka przedszkoli była również sygnalizowana organowi ochrony danych osobowych przez Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka, w swoich wystąpieniach wskazałem na szczególne zainteresowanie tych organów pilnym i skutecznym jej wyeliminowaniem.

W moim piśmie skierowanym w sierpniu 2010 r. do Pana Jerzego Millera ówczesnego Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji GODO wskazałem na praktykę dowolnego ustalania kryteriów przyjęć oraz zasad przetwarzania danych osobowych w uchwałach rad gmin apelując, aby Minister zobowiązał podległych mu wojewodów, by w ramach swoich kompetencji nadzorczych monitorowali treść uchwał podejmowanych w gminach, pod kątem ich zgodności z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa. W reakcji na to wystąpienie Minister zobowiązał wszystkich wojewodów do bezwzględnego stosowania środków nadzoru w przypadku stwierdzenia sprzecznych z prawem uchwał podjętych w gminach w zakresie rozszerzania przez organy gminy katalogu pozyskiwanych danych osobowych w procesie rekrutacji do publicznych placówek oświatowych.

Natomiast wystąpienia kierowane do Ministra Edukacji Narodowej - jako do właściwego w tym zakresie resortu - o podjęcie prac legislacyjnych mających na celu unormowanie w przepisach rangi ustawowej zasad pozyskiwania oraz określenie zakresu danych osobowych przetwarzanych przy rekrutacji do publicznych szkół i przedszkoli nie odniosły oczekiwanego skutku. Pierwsze z tych wystąpień zostało skierowane do MEN w sierpniu 2010 r. w nadziei na wprowadzenie zmian legislacyjnych jeszcze przed rekrutacją do przedszkoli wiosną 2011 r. W odpowiedzi na to wystąpienie Minister Edukacji Narodowej odmówiła jednak postulowanych przeze mnie prac legislacyjnych. Wystąpiłem wówczas do Prezesa Rady Ministrów, który oświadczył, że podziela stanowisko organu ochrony danych osobowych odnośnie potrzeby dokonania odpowiednich zmian w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (do pisma załączono notatkę Rządowego Centrum Legislacji potwierdzającą zasadność wyrażonego przez GODO stanowiska).

Analogiczny do przedstawionego problem dotyczy również rekrutacji do żłobków. Aktualnie obowiązujące przepisy ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 nie regulują zasad rekrutacji dzieci do żłobków, w tym, nie określają katalogu danych osobowych

koniecznych dla realizacji celu rekrutacji. W związku z tym w lipcu 2011 r. zwróciłem się do Ministra Pracy i Polityki Społecznej o zainicjowanie przez prac legislacyjnych mających na celu unormowanie w przepisach rangi ustawowej zasad pozyskiwania oraz określenie zakresu danych osobowych przetwarzanych przy rekrutacji do żłobków dzieci w wieku do lat 3. Uzyskałem od Pani Minister Jolanty Fedak odpowiedź, że przy najbliższej nowelizacji ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, kwestia zakresu pozyskiwania danych osobowych rodziców przy rekrutacji dzieci do żłobków zostanie unormowana.

Planuję nadal intensywnie (zwłaszcza w perspektywie rekrutacji do przedszkoli wiosną 2012 r.) zabiegać o podjęcie prac legislacyjnych celem wprowadzenia zmian ustawowych mających na celu stworzenie odpowiednich podstaw prawnych dla sposobu postępowania przy rekrutacji do przedszkoli, szkół i do żłobków. Jednakże działania moje będą tym razem poparte czynnościami kontrolnymi przeprowadzonymi w ramach moich uprawnień określonych w ustawie o ochronie danych osobowych. Mam przy tym na celu zarówno docenienie wagi przedstawionego problemu przez resorty odpowiedzialne za oświatę i wychowanie dzieci i młodzieży (w tym Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej odpowiedzialne za żłobki) oraz spowodowanie jak najszybszego podjęcia działań zmierzających do zmiany istniejących przepisów, jak również wnikliwe ustalenie zakresu pozyskiwanych danych, a w konsekwencji opracowanie szczegółowych propozycji rozwiązań w tym zakresie z uwzględnieniem potrzeb i argumentacji przedstawianej przez administratorów danych. Na marginesie nadmieniam, że w ostatnim czasie Rzecznik Praw Obywatelskich wskazywał na sytuację związaną z dodatkową rekrutacją dzieci do przedszkoli w dzielnicy miasta st. Warszawy – Ursynów (kopia korespondencji w załączeniu).

Ponadto, moim zamierzeniem jest również zbadanie w toku planowanych czynności kontrolnych, a następnie zasygnalizowanie w wystąpieniach kierowanych do właściwych organów kwestii pozyskiwania danych w celu ustalania czasu bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki w przedszkolach publicznych związanej z właściwymi regulacjami ustawy o systemie oświaty. Art. 14 ust. 5 tej ustawy stanowi, że organ prowadzący ustala wysokość opłat za świadczenia udzielane przez 1) przedszkole publiczne w czasie przekraczającym wymiar zajęć, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2; 2) publiczną inną formę wychowania przedszkolnego w czasie przekraczającym czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki ustalony dla przedszkoli publicznych na podstawie art. 6 ust. 1 pkt. 2. Na podstawie m.in. tego przepisu organy samorządu terytorialnego uchwalają obowiązek przedstawiania przez rodziców lub opiekunów prawnych oświadczenie o średnim miesięcznym dochodzie brutto z ostatnich trzech miesięcy dwa razy w roku szkolnym, co -

wobec braku wyraźnych podstaw ustawowych uprawniających do pozyskiwania określonych danych czy dokumentów, budzi zastrzeżenia rodziców zgłaszających ten problem organowi ochrony danych osobowych.

W związku z powyższym uprzejmie proszę Pana Ministra o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie w możliwie najkrótszym terminie.

Załączniki:

- 1) kopia wystąpienia GIODO z dnia 25 sierpnia 2010 r. do MEN, kopia pisma MEN z dnia 4 lutego 2011 r., kopia pisma GIODO do MEN z dnia 15 czerwca 2011 r., kopia odpowiedzi MEN z dnia 14 lipca 2011 r. (łącznie kart 7),
- 2) kopia wystąpienia GIODO do MSWiA z dnia 25 sierpnia 2011 r., kopia odpowiedzi MSWiA z dnia 8 września 2011 r. (łącznie kart 4),
- 3) kopia wystąpienia GIODO do Prezesa RM z dnia 18 lutego 2011 r., kopia odpowiedzi Szefa Kancelarii Prezesa RM z dnia 12 kwietnia 2011 r. (łącznie kart 6),
- 4) kopia pisma Biura Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 2 września 2011 r., kopia odpowiedzi BGIODO z dnia 28 września 2011 r. (łącznie kart 5);
- 5) kopia wystąpienia GIODO do Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 28 lipca 2011 r., kopia odpowiedzi MPiPS z dnia 30 sierpnia 2011 r. (łącznie kart 3).